

"Le goût de la peinture me vint vers les treize ans ; alors, deux vieux peintres d' Ostende, Van Cuyck et Dubar, saumurés et huileux, m'initièrent professoralement aux "poncifs décevants de leur métier morne, borné et mort-né" Aan het woord was James ENSOR (1).

DUBAR & VAN CUYCK : de allervroegste leermeesters van ENSOR dus, en door deze ietwat in het belachelijke getrokken. En toch heeft ENSOR mijns inziens allicht meer te danken aan hén dan dat wat hij zelf wou toegeven.

Lange tijd zweefde rond VAN CUYCK en DUBAR een dikke kunsthistorische nevel, waar alle ENSOR-publicisten maar al te graag zo vlug mogelijk om heen trokken. Eerder al trokken we in "De Plate" en elders het mistgordijn rond het complexe probleem van VAN CUYCK's op (2). Complex ja, want we vonden er niet één van die naam maar liefst een hele familie kunstschilders. Nu is het dus de beurt aan DUBAR. Ook van deze laatste hebben we nog geen vastomlijnd beeld : gegevens van her en der tot een voorlopige, alsnog onvolledige biografische nota samengepuzzled.

X X X

In de registers der Burgerlijke Stand van Oostende vonden we gegevens over 2 generaties voorouders van Edouard DUBAR.

Zijn grootouders aan vaderszijde heetten Gilbert-Joseph DUBAR & Marie-Aimée-Josèphe BOULANGER. Deze hadden een zoon Ignace-Vincent-Joseph DUBAR die op 29 april 1799 te Oostende huwde met Thérèse-Amélie-Joseph ROSELT. Ignace V.C. DUBAR was "gezondheids-officier" te Oostende en lid van chirurgische & geneeskundige genootschappen van Amsterdam, Brussel, Gent, Bordeaux, Tou louse & Douai.

Ignace V.C. DUBAR ontpopte zich als een felle anti-orangist in het Oostende van toen. In het locale blad "Courier Maritime" dat hij in 1820 samen met SCHELDEWAERT uitgaf, schreef hij felle artikels in die zin (3). Zijn meer wetenschappelijke aanleg kwam tot uiting in zijn "Ostéographie de la baleine échouée à l'est du port d'Ostende le 4 novembre 1827" dat hij in 1828 bij LAURENT te Brussel uitgaf. Dit was een wetenschappelijke beschrijving van de walvis die in november 1827 te Oostende aanspoelde, geïllustreerd met litho's door François BOSSUET, toenertijd professor aan de Oostendse "School voor Teeken- & Bouw-kunde".

Edouard-Julien-Joseph DUBAR werd op 2 augustus 1803 te Oostende geboren als zoon van Ignace DUBAR & Thérèse ROSELT. Hij huwde Thérèse RACKMANN en op 1 mei 1826 werd te Oostende hun dochter Adèle-Thérèse DUBAR geboren. Ze huwde met Joseph-Philippe DANIELS en overleed alhier op 20 april 1917.

Edouard DUBAR woonde in de Kapellestraat, achtereenvolgens in de nummers 3, 25 & 29. Hij overleed te Oostende op 27 mei 1879. Hij kan dus héél goed de jonge ENSOR omstreeks 1873 enig artistiek basisondericht verschaft hebben.

X X X

Onze hypothese is dat Edouard DUBAR zijn carrière als kunstschilder begon, of althans ondermeer als kunstschilder.

We menen hem te mogen vereenzelvigen met de man die enkele malen tentoonstelde tijdens de Brusselse Salons :

1836 : Een baken bij ondergaande zon

1839 : Gezicht op de Vlaamse Kust

Maar bewijzen kunnen wij dit nog niet.

Omstreeks 1858 had Edouard DUBAR een kleine drukkerij in de Kapellestraat 3. Aan de drukkerij was een zaak gekoppeld waar ondermeer prenten en speciaal Oostende-souvenirs werden verkocht. Op latere datum vinden we de winkel van DUBAR in de Kapellestraat 25 terug.

En rond 1868 ontpopte E. DUBAR zich verder als fotograaf. In de Oostendse Louisastraat was het atelier "PHOTOGRAPHIE E. DUBAR & DANIELS" gevestigd (4). DANIELS, de vennoot van DUBAR was uiteraard diens schoonzoon.

Wat kunnen we nu zo allemaal aan DUBAR toeschrijven ???

- Eerst en vooral wellicht de twee schilderijen die in de Brusselse Salons te zien waren en die me via de catalogi gekend zijn (zie hoger).
- Wellicht ook de prettige aquarel getiteld "L'huître d'Ostende qui tue la rose" in bezit van "De Plate" en afgebeeld als pl. 34 van het "Oostends Oesterboek" door mezelf geschreven in samenwerking met Raoul HALEWYCK (Oostende, 1978). Deze aquarel houdt verband met het verschijnen van op cirkelvormig gesneden bladen papier gedrukte Oostende-souvenirs, die opgeplooid, bedrukt met een oester-motief, er als een oester met een lijfje uitzagen (5). Bij het ontvouwen openbaarde deze souvenir enkele Oostendse stad- & strandgezichtjes. Voor het verschijnen van deze "Huîtres d'Ostende" bestond er iets dergelijks, maar met een roos als frontispice (Rose d'Ostende). De aquarel zou dus een allusie zijn op de souvenir nieuwe versie (oester) die de oude versie (roos) verdringt. Een geslaagde aquarel, vol speelse fantasie en goedlachse parodie.
- VERBOUWE vermeldt verder in zijn "Iconografie van Oostende" een aquarel van DUBAR, die in november 1859 in de Galerie LE ROY te Brussel geveild werd (VERBOUWE, 680).
- En wat te denken van de litho's VERBOUWE 737-741 ???
 - 737 N° 8 LE PHARE
 - 738 N° 7 L'ESTACADE
 - 739 N° 9 LA PLAGA A L'OUEST
 - 740 N° 10 LES BAINS
 - 741 N° 12 LE KURSAAL

komt daarbij ook nog de niet bij VERBOUWE vermelde

N° 11 HOTEL DE VILLE ET CASINO,

allemaal getekend "J. DANIELS-DUBAR EDITR."

Ware het te ver gezocht te veronderstellen dat deze niet-gesigneerde litho's (J. DANIELS-DUBAR is expliciet enkel als uitgever vernoemd), door Edouard DUBAR getekend zijn ?

- Een argument daarvoor ware misschien de litho VERBOUWE 759 : "OSTENDE VUE GENERALE DES BAINS" getekend E. BRAUD (en niet E. BRAND zoals VERBOUWE opgeeft), maar gedrukt bij Simoneau & Toovey te Brussel. BRAUD is in geen enkel naslagwerk te vinden. Maar schudden we de letters van zijn familienaam eens door elkaar. Juist ... DUBAR ! VERBOUWE 759 is naar mijn mening dus een litho van E. DUBAR, en stylistisch trekken die zeer sterk op deze hoger vermeld (VERBOUWE 737-741).

Samenvattend kunnen we dus stellen dat de litho's VERBOUWE 737-741, de litho "N° 11 Hotel de Ville et Casino" en de litho VERBOUWE 759 wellicht door Edouard DUBAR getekend zijn.

- Van BRAUD/DUBAR is nog meer grafisch werk gekend : Een album "Types de l'armée belge en 1865", bevattende 30 litho's met karikaturale voorstellingen van diverse personages in het Belgisch leger. Deze litho's zijn allen getekend BRAUD del. et lith., en werden gedrukt bij de Gebroeders RATINCKX te Antwerpen op bestelling van de uitgever, niemand minder dan DANIELS-DUBAR uit Oostende.

De Oostendse Stadsbibliotheek bezit een exemplaar van dit zeldzame album. Stylistisch gezien komen deze 30 litho's zeer sterk overeen met al het andere dat we nu al kennen van BRAUD/DUBAR. In deze karikaturen menen we al een echter preensoriaanse sfeer te snuiven. E. DUBAR was mijns inziens dan ook echt wel méér dan een kleur- en fantasieloos schildertje, zoals ENSOR zelf en ook nog diens allerlaatste biograaf R.L. DELEVOY ons hem willen voorstellen. (DELEVOY noemt hem dan nog abusief André DUBAR) (6).

Tot besluit nog een laatste reeks litho's die we met zekerheid aan DUBAR kunnen toekennen : namelijk het titelblad en de 99 litho's van het album "Souvenir des bains d'Ostende" door DANIELS-DUBAR uitgegeven. Deze litho's die tegenwoordig meer als losse exemplaren verkocht worden, hebben als maten ca. 27 cm. breed op 34,5 cm. hoog en zijn genummerd van 1 tot 99. De ene zijn met lithografisch krijt in houtskoolimitaite getekend, de andere met de pen en lithografische inkt, en dan van kleur voorzien. In het overgrote deel van deze karikaturale litho's worden een heer en een dame met elkaar geconfronteerd (in badpak), terwijl de tekst onderaan enkele voor die tijd gedurfde toespelingen op sex en aanverwanten bevat.

De prenten zijn dus genummerd van 1 tot 99 en de volgende zijn gesigineerd BR of BRAUD : 5, 18, 26, 30, 44, 46, 96. De andere sluiten er stylistisch bij aan.

Heel wat van die prenten (die ook in kleinformat bestaan), zijn te zien in het Heemkundige museum.

X X X

Tot daar wat betreft DUBAR : veel veronderstellingen, veel vraagtekens die nog dienen uit de weg te worden geruimd.

Portretten van DUBAR kennen we wel :

- een grote, door hemzelf bijgekleurde portretfoto in het Stadsarchief - Oostende

Deze was te zien tijdens de tentoonstelling "Vroege fotografie te Oostende" in ons Heemkundig Museum (october-december 1980).

- een kleine groepsfoto waarbij we DUBAR in een "charette" op de Zeedijk zien. Deze foto is afgedrukt bij een van onze bijdragen over de Vroege Fotografie in Oostende.

Norbert HOSTYN

nota's :

1. J. ENSOR, Mes écrits, 5e uitg., Liège (Ed. Nationales), s.d., p. 205 ("Ma vie en abrégé")
2. N. HOSTYN, De familie HAMMAN & hun aanverwanten. Een familiekundig overzicht (2), in 't VVF Streepje, 9, 2, maart 1979.
N. HOSTYN, Vergeten Oostendse kunstschilders III : Michel T.A. VAN CUYCK, in De Plate, 7, p. 78/71-72 & 94-95.
N. HOSTYN, Vergeten Oostendse kunstschilders VIII : Andere leden van de familie VAN CUYCK, in De Plate, p. 80/16-17 & 32-33.
N. HOSTYN, De Oostendse kunstschilder M.T.A. VAN CUYCK, in Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, CXVI, 1979, 1-2, p. 93 ev.
3. W. MAERVOET, De Oostendse Pers (1818-1914), in Ostendiana II, Oostende, 197, p.132.
4. N. HOSTYN, De fotografie te Ostende tot 1914, in De Plate, 9, p. 80/23-25, 156 &
5. zie "Oostends Oesterboek" blz. 3.
6. R.L. DELEVOY, Ensor. (Mercatorfonds), 1980.

DUBAR

Naar aanleiding van dit artikel over kunstschilder DUBAR wordt in het Heemkundig Museum een kleine tentoonstelling ingericht over deze kunstenaar. De tentoonstelling DUBAR loopt tot half mei.

G. V.